

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ В ТОРГІВЛІ

Анотація. Розглянуто питання організації обліку за розподілом окремих видів торгівлі, зазначено документи, необхідні для торговельної діяльності, та висвітлено питання визначення особливостей внутрішнього переміщення товарів між підрозділами підприємства.

Аннотация. Рассмотрены вопросы организации учета по распределению отдельных видов торговли, указаны документы, необходимые для торговой деятельности, и освещены вопросы определения особенностей внутреннего перемещения товаров между подразделениями предприятия.

Annotation. The issues of accounting for the distribution of certain types of trade are discussed, the documents required for specified commercial activities are defined and the problems of determining the characteristics of the internal movement of goods between divisions of the company are highlighted.

Ключові слова: облік торгівлі, торгівля, оптова торгівля, роздрібна торгівля.

Сучасний етап розвитку економіки пов'язаний із кардинальними змінами в структурі та формах власності, а також в організації та управлінні виробництвом. Тому розгляд організації обліку підприємств оптової та роздрібною торгівлі сьогодні набуває особливої актуальності.

Метою дослідження є формування теоретичних положень та розробка методичних рекомендацій щодо організації обліку на підприємстві торгівлі.

Завдання дослідження полягає у визначенні поняття "торговельна діяльність", а також дослідженні методичних підходів до обліку на підприємстві торгівлі, вдосконалення методичних підходів до обліку на підприємствах торгівлі.

Об'єкт дослідження – торговельна діяльність.

Предметом дослідження є методичні аспекти обліку торговельної діяльності.

Теоретичні та практичні аспекти обліку в торгівлі розглядалися в роботах багатьох вчених, таких, як: Захожай В. Б., Базась М. Ф., Орлова В. К., Савич В. І., Костецька Л. А.

Торговельна діяльність в Україні нині є однією з найпоширеніших форм підприємництва. У статутних документах будь-якого підприємства в якості виду підприємницької діяльності найчастіше вказується торгівля.

Для того щоб з'ясувати, що означають поняття торговельної діяльності, оптової торгівлі, роздрібною торгівлі та інші терміни, пов'язані з торговельною діяльністю, необхідно звернутися до законодавства.

Відповідно до п. 1 ст. 263 Господарського кодексу [1], господарсько-торговельною є діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання у сфері товарного обігу, спрямована на реалізацію продукції виробничо-технічного призначення і виробів народного споживання, а також допоміжна діяльність, яка забезпечує їх реалізацію шляхом надання відповідних послуг. У п. 3 ст. 263 цього Кодексу наведено форми господарсько-торговельної діяльності, які можуть здійснювати суб'єкти господарювання: матеріально-технічне постачання і збут; енергопостачання; заготівля; оптова торгівля; роздрібна торгівля і громадське харчування; продаж і передача в оренду засобів виробництва; комерційне посередництво у здійсненні торговельної діяльності, інша допоміжна діяльність із забезпечення реалізації товарів (послуг) у сфері обігу [1].

Торговельна діяльність в Україні регламентується Законами України "Про підприємство" [2], "Про захист прав споживачів" [3], "Про підприємства в Україні" [4], "Про зовнішньоекономічну діяльність" [5], "Про споживчу кооперацію" [6], "Про патентування деяких видів підприємницької діяльності" [7], "Про оподаткування прибутку підприємств" [8].

Бухгалтерський облік і звітність в торгівлі здійснюються з дотриманням єдиних методологічних принципів, визначених Законом України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні" [9], прийнятих Положень (стандартів) бухгалтерського обліку [10], Національного Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, законодавчих і нормативних актів з урахуванням специфіки діяльності торговельних підприємств.

Однією з особливостей організації обліку в торгівлі є те, що облік роздрібною товарообігу ведеться, як правило, у грошовому вимірнику за продажними (роздрібними) цінами, за винятком товарів, які вимагають особливого контролю (ювелірні вироби із дорогоцінних металів, товари, прийняті на комісію, та ін.).

Облік товарів і тари в торговельних підприємствах ведеться на рахунку 28 "Товари". На цьому рахунку ведеться облік руху товарно-матеріальних цінностей, придбаних для продажу без переробки, й одержання нового продукту за первісною вартістю, або за цінами реалізації. За дебетом рахунка відображається збільшення вартості придбаних (отриманих) товарів, за кредитом – зменшення вартості реалізованих (вибулих) товарів.

Необхідно зазначити, що цей рахунок використовують в основному збутові, торговельні або заготівельні підприємства й організації, а також підприємства громадського харчування.

Товари в роздрібній торгівлі обліковуються за продажними цінами, а в оптово-збутових організаціях – за купівельними або продажними цінами. Тому розпорядчим документом керівника має бути встановлено, за якими цінами буде вестись облік товарів у звітному році.

У разі обліку товарів за продажними цінами різниця між їх вартістю за купівельними і продажними цінами (яка

Отож, перша особливість обліку в торгівлі є те, що тут використовується 28 рахунків як основний.

Другою особливістю в обліку торгівлі є те, що всі витрати тут сконцентровані на двох рахунках – це 92 рахунок "адміністративні витрати", і 93 "витрати на збут", на якому концентруються основні витрати. У торгівлі не використовується такий витратний рахунок, як 91 "загальновиробничі витрати" [11].

У торгівлі взаємовідносини постачальника і покупця оформляються відповідними договорами (контрактами, угодами), якими передбачаються назва товарів, ціна, умови та строки постачання, порядок розрахунків, вимоги щодо якості товару, а також відповідальність сторін за порушення умов договору.

Товари, що надходять на оптові склади і бази, приймаються на підставі рахунків-фактур або товарно-транспортних накладних (у разі доставки товарів автотранспортом). У разі виявлення нестачі товарів складають відповідний акт (комерційний – у випадку приймання товарів від залізниці (порту) або приймальний – у випадку перевірки одержаного товару на складі). Ці акти є юридичною підставою для висування претензій винуватцю нестачі (транспортній організації або постачальнику у випадку недовантаження) [12].

Орлова В. К. зазначає, що проблемні ситуації найчастіше виникають у підприємств, які займаються одночасно кількома видами торгівлі, а іноді мається на увазі оптова, роздрібна торгівля, а також послуги населенню у галузі громадського харчування [13].

Так, за наявності кількох видів торгівлі підприємству доцільно розподілити бухгалтерський облік товарів та фінансові результати підприємства за кожним видом діяльності, а також у розрізі кожної окремої господарської одиниці [13].

Для вирішення проблем в організації обліку оптових та роздрібних підприємств доцільно використовувати відповідні методичні рекомендації, що дадуть можливість бухгалтерії підприємства максимально автоматизувати процес обліку товарів як на складах оптових підрозділів, так і в мережі роздрібною торгівлі. Якщо автоматизація складського обліку оптової торгівлі буде базуватися на обробці первинної документації, то автоматизація обліку в роздрібній торгівлі може використовувати дані з касових апаратів, що повинні використовуватись підприємствами.

Для того щоб мінімізувати трудові витрати в обліку торгівлі, необхідно розробити програмні продукти, що дадуть змогу зменшити штат працівників бухгалтерії і, відповідно, витрати на заробітну плату, а також максимально автоматизувати бухгалтерський облік.

Наук. керівн. Глебова Н. В.

-
- Література:** 1. Господарський кодекс [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada>. 2. Про підприємництво : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada>. 3. Про захист прав споживачів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada>. 4. Про захист прав споживачів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada>. 5. Про зовнішньоекономічну діяльність [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada>. 6. Про споживчу кооперацію [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada>. 7. Про патентування деяких видів підприємницької діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada>. 8. Про оподаткування прибутку підприємств : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada>. 9. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada>. 10. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon1.rada.gov.ua>. 11. Облік у галузях виробництва і послуг : навч. посібн. / Ю. Д. Маляревський, М. С. Горяєва, Н. С. Пасенко та ін. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2008. – 616 с. 12. Захожай В. Б. Бухгалтерський облік у галузях економіки : підручник / В. Б. Захожай, М. Ф. Базась, М. М. Матюха та ін. – К. : МАУП, 2009. – 968 с. 13. Орлова В. К. Особливості обліку торгівлі / В. К. Орлова, В. І. Савич, Л. А. Костецька [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ebooktime.net/book>.